

ἐφιλοξενούντο. Δὲν νομίζω δὲ ὅτι προσκρούω εἰς τὴν μετροφορσύνην τοῦ Διευθυντοῦ τῆς «Ἐστίας», ἀναγράφων ἐνταῦθα ὅτι οὗτος ἀποστείλας εἰς τὸν Κοππὲ τοὺς πρώτους νεανικωτάτους στίχους του, φέροντας ἀντὶ προλόγου ὀλοκλήρον ποίημα τοῦ γάλλου ποιητοῦ, ἔτυχε παρ' ἐκείνου φιλόφρονος ἀπαντήσεως· λεπτομέρεια τὴν ὁποῖαν ἀναφέρω ἐνταῦθα μόνον διότι περιέχεται ἐν αὐτῇ λακωνικώτατα ἐκτεθειμένα, ἀλλ' ἀναμφισβητήτου ἀληθείας γνώμη, καθ' ἣν ἡ ποιησις διὰ τοῦ κάλλους τῆς μορφῆς καὶ ἀνακαινίζεται καὶ ὑψίσταται.

Κ. Π.

ΑΥΤΟΓΡΑΦΟΝ ΤΟΥ ΚΟΠΠΕ

(Μετὰ φράσις)

Ἀπάντων τῶν ἐθνῶν ἡ μεγαλοφυΐα χρωστέει ὀφείλῃν τινα εἰς τὸν νοῦν, εἰς τὴν ποίησιν, εἰς τὴν τέχνην τῆς Ἑλλάδος. Πᾶς ποιητὴς ὀφείλει χάριν εἰς τὸν Ὀμηρον, πᾶς καλλιτέχνης εἰς τὸν Φειδίαν, πᾶς ὁ φιλοσοφῶν εἰς τὸν Παύσαν. Τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα παραβάλλω πρὸς οἰκοδομίαν ἡμεροεπιβῆν μὲν, ἀλλ' ἀείποτε φιλόξενον, οὔτινος οἱ λίθοι καὶ τὰ μάμαρα ἐξήροκεσαν πρὸς οἰκοδομὴν τῶν οἰκίων ὀλοκλήρου κόμης, καὶ ὅμως τὸ ἐρείπιον διατηροεὶ ἀκεραίαν ἐτι τὴν μεγαλοπρεπῆ φραιότητά του.

Φ. ΚΟΠΠΕ

Ὡς χαρακτηριστικὸν τῆς ποιήσεως τοῦ Κοππὲ παραθέτομεν τὸ ἐξῆς ποιημάτιον ἐκ τῆς σειρᾶς Arrière-Saison.

RUINES DU CŒUR

Mon cœur était jadis comme un palais romain,
Tout construit de granits choisis, de marbres rares.
Bientôt les passions, comme un flot de barbares,
L'envahirent, la hache ou la torche à la main.

Ce fut une ruine alors. Nul bruit humain.
Vipères et hiboux. Terrains de fleurs avares.
Partout gisaient, brisés, porphyres et carrares;
Et les ronces avaient effacé le chemin.

Je suis resté longtemps, seul, devant mon désastre.
Des midis sans soleil, des minuits sans un astre,
Passèrent, et j'ai, là, vécu d'horribles jours;

Mais tu parus enfin, blanche dans la lumière,
Et, bravement, afin de loger nos amours,
Des débris du palais j'ai bâti ma chaumière.

F. COPPÉE

Le génie de tous les peuples doit graviter autour à la fois, à la fois, à l'ant de la Grèce. Tous les poètes sont obligés d'Homère, tous les artistes ceux de Phidias, tous les penseurs ceux de Platon. Si je compare l'antique Hellas à un édifice à demi détruit, mais toujours hospitalier, sont les briques et le marbre ~~et~~ éparpillés sur un sol bâti sur les débris de tout un village, sans que la ruine ait rien perdu de sa majestueuse beauté.

Γιαννις Κοππε

ΠΑΡΑΙΣΘΗΣΕΙΣ¹

Ἢ ὅτε συνῆλθον, παρετήρησα ὅτι ἡ κόρη μὲ ἐκράτει ἐκ νέου μετέωρον. Ἰπτάμεθα διὰ διαφρανεστάτης φωτεινῆς ἀτμοσφαιρας. Πρὸ ἐμοῦ ἀτελεύτητον ἔχαινε τὸ χάος· καὶ ἐντὸς αὐτοῦ, σημεῖα ἀδιόρατα, ἐφερόμεθα ἡμεῖς, διὰ πτήσεως ἡρέμου ἀνερχόμενοι πάντοτε. Συνήθροισα τὰς συγκεχυμένας ἐντυπώσεις μου. Ἐφερα τὴν χεῖρα εἰς τὸ πρόσωπόν μου, ἐπίεσα ἰσχυρῶς τοὺς κροτάφους μου. Ἰδρὼς ψυχρὸς εἶχε λούσει τὴν κεφαλὴν μου, καὶ συγκολλήσει ἐπὶ τοῦ

δέρματος τὰς τρίχας. — Ποία φρίκη, ποία σκηνή, ἐπιθύρισα πρὸς τὴν κόρη. — Λαλεῖς ὡς ξένος, οὐδέμιαν γνώσιν ἔχων τῶν γηίνων, καὶ ἀπροσδοκίτως ὅλως φθάσας ἐκεῖ, μάρτυς μιᾶς μόνης τῶν σκηνῶν, αἰτίνες πυκνοῦνται, εὐρύνονται, ἀνανεοῦνται ἀλληλοδιαλόγως εἰς τὸ στάδιον ἐκεῖνο τῆς δοκιμασίας καὶ ὀδύνης ὅπερ λέγεται Γῆ, μοι εἶπε σοβαρῶς ἡ αἰθερία συνοδοιπὸρος μου. Ἄλλως τε, τί εἶδες; Ὁ ὀφθαλμὸς σου ἐνητένισε μόνον τὴν εἰμαρμένην τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου δράματος καταστροφὴν. Πῶς ὅμως ἐνυφραίνεται τοῦτο, πῶς, ἀφανῶς, ὑπὸ τὸν δείκτην χειρὸς μυστηριώδους, τελεσιουργεῖται πεπωμένως καὶ ἀναποδράστως, δὲν

¹ Ἰδὲ σελ. 146

εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου, καί, ἴσως, προσέθηκε, δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ἴδωσιν, ἀφοῦ εἶναι θνητοί. Τὸν θάνατον μόνον παρετήρησας δρώντα, οὐχὶ ὡς μέσον ἀλλὰ ὡς σκοπὸν τῆς ζωῆς. Ἀγχις οὗτο ὁμως ἐπέβη τὸ καθωρισμένον τέλος τοῦ βίου, τί μεσολαβεῖ μεταξύ τῆς πρώτης ἀρχῆς καὶ τοῦ ἐσχάτου τέρατος, μεταξύ τοῦ πρώτου κλαυθμηρισμοῦ τοῦ νηπίου, ἀπόσπασμένου ἀπὸ τὰ μητρικὰ σπλάγγνα, καὶ τοῦ ὑστάτου στεναγμοῦ τοῦ γέροντος, λυομένου ἀπὸ τοὺς δεσμούς τῆς ζωῆς; Ἐνωσον τὰ δύο ταῦτα σημεῖα τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους, καὶ θεώρησον, ἐὰν δύνασαι, τὰ διάμεσα στάδια, δι' ὧν διηλύθη ὁ τεταγμένος δρόμος τοῦ ἐφημέρου θνητοῦ. Σὲ κατέπληξεν ὁ θάνατος, καὶ ὡς παιδίον πτοούμενον εἰς τὴν θεάν μορμολυκεῖο ἐξέστης καὶ ἐφρικίασες. Ἄλλ' ὁ θάνατος εἶναι τέλος· εἶναι ἀπολύτρωσις, εἶναι παῦσις προσδοκίας κηκῶν καὶ περισπασμῶν πρὸς οὐς, καὶ παντός θανάτου πλειότερον, τρέμει νὰ ἐνατενίσῃ ὁ ἀνθρώπινος ὀφθαλμός. Ἡ ἀρχὴ ἔπρεπε μᾶλλον νὰ σὲ φοβίζῃ· ἢ γέννησις, ἢ ὀλεθρία αὕτη ἀφρηρία πρὸς δρόμον, ὃν δάκρυ ὀδύνης καὶ ἰδρῶς ἀκαταπονήτου μόχθου ὑγραίνουσιν ἀνὰ πᾶν βῆμα. Ἐὰν ἐμελέτας βαθυτέρον τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων τὴν ἐνοίαν, ἐὰν ἐστάθμιζες δικαιοτέρον τὰς τύχας, τὰ πάθη, τὰς ἀληθδόνας τῶν θνητῶν, τὰς ὀλίγας ὥρας τῆς ἀνέσεως, ἄς δι' ἀδρότερου πόνου ἀποτινοῦσιν ἀκολούθως οἱ δυστυχεῖς, ἐὰν ἠρεύνας τὴν ἀνθρωπίνην ἀλληλουχίαν, ἀπὸ τῆς θεμελιώσεως τοῦ κόσμου ἄχρι τῆς ὥρας ταύτης, θὰ ἐβλεπες ὅποιον ἀγαθὸν εἶναι ἡ ζωὴ, καὶ ἂν εἶναι τοῦ κόπου ἀντάξιον ὅταν τὸ ἀποβᾶλῃ τις, νὰ φρικίῃ. Διότι, τί ἔπαθεν ὁ θανών; Τὴν λύσιν εὔρε τοῦ αἰωνίου προβλήματος, ὅπερ τὸν ἐβασάνιζε ζῶντα, καὶ ἐπέτυχε τὴν λήθην. Ὡ! τὴν λήθην! Καὶ τί τῆς λήθης μᾶλλον εὐκαταῖον καὶ προσφιλές!

*

Ἐν τούτοις ἀνηρχόμεθα πάντοτε. Καθ' ὅσον ἀπεμακρυνόμεθα ἀπὸ τῆς γῆς ἀσθενεστέρα ἀπέβαιναν ἢ μνήμη τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων καὶ ἐντυπώσεων. Κάτω, ἀβυσσαλέον διπλατύνετο τὸ χάος. Σημεῖα Γῆς οὐδαμοῦ ἐφαινότο· ἀλλ' ἄνω, ὅταν ἔστρεψα τὴν κεφαλὴν, ἐθεώρησα τὸ λαμπρὸν στερέωμα, ἀνεκφράστως μυστηριωδέστερον καὶ λαμπρότερον, ἢ ὅπως ἐνατενίζομεν αὐτὸ ἀπὸ τῆς γῆς, εἰς ὦραν ἀπλέτου φεγγεβολίας, ἢ ἐνάστρου νυκτός. Ἔμεινα ἐκπληκτός. Ὁ πόθος νὰ προσπελάσω τὸ φῶς ἐκεῖνο, νὰ θεωρήσω ἐγγύτερον τὸ ἐναρμόνιον ἐκεῖνο κάλλος, οὐτινος τὴν εἰκόνα οὐδὲν δύναται νὰ παραστήσῃ, ἐκυρίευσε τὴν ψυχὴν μου. — Ἐκεῖ μὲ φέρεις; εἶπον εἰς τὴν κόρην, δακτυλοδεικτῆσας τὰ ὕψη. Ναί, ὀδήγησόν με ἐκεῖ· νομίζω ὅτι τῆς φαντασίας καὶ τοῦ πνεύματος οἱ βιαιότεροι πόθοι θὰ σιγήσωσιν εἰς τὰς χώρας ἐκεῖνας, καὶ ὅτι τῆς ψυχῆς αἱ ἄοριστοι ἀναμνήσεις, τὰ ἰνδάλματα εὐτυχίας καὶ εὐδαιμονίας, τὰ ἀδιαλείπτως διαψεύδοντα τοὺς θνητοὺς κατοίκους τῆς γῆς, ἐκεῖ δὲν θὰ ἦναι πλέον ὄνειρα. Αἰσθάνομαι, καθ' ὅσον μὲ ἔλκεις πρὸς τὰ ἄνω, τὴν ἐπιρροὴν τῆς θείας ταύτης ἀκτινοβολίας. Τὸ φῶς τῆς εἰσόδου εἰς τὴν ψυχὴν μου· φωτίζει τὸν

νοῦν μου, ἀνακουφίζει τὸν βαρὺν κάματον τῆς γῆνης ὁδοπορίας. Δύναμις ἰσχυρά, ἀγαθὴ ὁμως καὶ εὐνους, μὲ σύρει ἐκεῖ. Ἐν μέσῳ τοῦ χάους τούτου, ἡ δύναμις τῆς Ἰγῆς μὲ σύρει πρὸς τὰ κάτω, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα, τὸ ἐξαισιον Πνεῦμα, τὸ ἀπὸ δυνάμεως ἄλλης ἐμφυσηθὲν εἰς τὴν ἀργιλλὸν τοῦ θνητοῦ σώματος μου, μὲ καλεῖ ἄνω, μὲ μεθῦει ποντίζον με εἰς κύμα φωτός, μὲ ὑφοῖ, μὲ καθαίρει, ὡς πῦρ ἐφήμερον ἀπὸ γῆνης ἐστίας ἀναφθὲν. Ποῖα εἶναι λοιπὸν ἡ πατρίς μου; εἶπον εἰς τὴν κόρην. Ἄνθρωπος εἰμί! Ἡ Γῆ, ἡ Ἰγῆ μὲ θέλει τέκνον τῆς. Ἐξ αὐτῆς ἐπλάσθη, εἰς αὐτὴν ἔζησα, εἰς αὐτὴν θὰ ἐπανέλθω. Τὸ Φῶς, τὸ Πνεῦμα μὲ λέγει υἱόν. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἐγὼ μου. Τὸ Πνεῦμα εἶναι ὁ Νοῦς, καὶ ὁ Νοῦς εἶναι τοῦ αἵματος, τῶν νεύρων, τῶν ὀστέων ὁ δεσπότης. Κόσμοι δύο, φθαρτός ὁ εἰς, ἀφθαρτός ὁ ἄλλος διεκδικοῦσι τὸν σκόληκα ἐμέ. Τί εἰμαι; Ποῦ ἤμην πρὶν ἔλθω εἰς τὴν γῆν; Ποῦ θὰ ὑπάγω ἄμα ἀφῆσω τὴν γῆν; Δύναμαι νὰ ἔχω δύο πατρίδας; Δύναμαι, θνητὸς τῆς γῆς κάτοικος, νὰ ἀναμνησκωμαι, νὰ νοσταλγῶ τὰ ὕψη μυστηριωδῶν οὐρανῶν, καὶ ἀπὸ ἀπορρήτου στερέωματος νὰ ἔλκωμαι πρὸς τὴν γῆν ἣτις μὲ θέλει, μὲ φωνάζει, μὲ διεκδικεῖ ὡς αἰχμάλωτον αὐτῆς; Ἐξήγησέ μου τὰ μυστήρια, ἅτινα ἀπασχολοῦσι τὸ πνευμά μου, διώκουσι τὸν ὕπνον μου, εἶπον πρὸς τὴν κόρην. — Αὐτὴ εἶναι, ἀπήντησε, τῶν ἀνθρώπων ἡ μωρὰ δοκησισώφια. Τί θέλεις νὰ σοῦ ἐξηγήσω; Ὁ ὀφθαλμός σου δύναται, ἐν ὦρα ἡλιοφεγγούς μεσημβρίας, ἀτενῆς νὰ προσίδῃ τὸν ἥλιον; Θνητέ, προπέτα, πεπερασμένε τὸ πνεῦμα, ἀγαλίνωτε τὸν πόθον, χωρεῖς ἐκεῖθεν τοῦ ὀρίου. Εἶναι θράσος ὁ πόθος οὗτος· καὶ ἡ Πρόνοια, ἀρνούμενη σοι τὴν χάριν νὰ διαγνώσῃς ὅσα σκέπτεσαι, καὶ νὰ ἐνατενίσῃς ὅσα διαλογίζεσαι, εἶναι εὐεργέτις σου, ἀγνωμοσύνην δρέπουσα, ἀντὶ χάριτος καὶ εὐχαριστίας. Θνητέ, ὕλη ἔρπουσα εἰς τὸ ἔδαφος, τί θέλεις νὰ θεωρήσῃς; Μήπως τὸ Ὑπέροτατον Φῶς; Ἄλλ' ὁ ὀφθαλμός σου μικροσκοπικὸν ἦλιον τῆς δημιουργίας ἀδυνατεῖ νὰ ἐνατενίσῃ, καὶ θαμβούμενος, καὶ τυφλούμενος εἰς τὸ ἀμυδρὸν φῶς τοῦ κτίσματος τούτου, δύναται νὰ προσηλωθῇ πρὸς τὸ Ἄναρχον καὶ Ἀχειροποίητον Φῶς; Ὁ νοῦς σου, τὰ κοινότερα τῶν φαινομένων ἀδυνατεῖ νὰ συνδυάσῃ, τὰ ἀπλούστερα νὰ κατανοήσῃ, τῆς φύσεως τὰς λανθάνουσας δυνάμεις καὶ τοὺς νόμους νὰ καθορίσῃ· καὶ ἀδυνατῶν τὴν γῆν αὐτὴν, τὴν κατοικίαν του, τὸ κέλυφος ἐν ᾧ διατριβεῖ ἀδυνατῶν νὰ κατακτήσῃ, ὀργᾶ νὰ καταστῇ τοῦ σύμπαντος κύριος, κεκρυμμένων μυστηρίων γνώστης, ἀπὸ δημιουργήματος θνητοῦ καὶ πεπερασμένου, ἀποβαίνων ἀθάνατος δημιουργός, Νοῦς ἀπειριόριστος, ἀσύλληπτος, Δύναμις σοφῶς διέπουσα καὶ ἐρμηνεύουσα τὸ Πᾶν; Εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, ἔθηκε τὸ ὄριον τῆς γνώσεως αὐτοῦ ὁ Θεῖος Νοῦς, καὶ πέραν τούτου ἀδυνατεῖ νὰ φθάσῃ ὁ ἄνθρωπος. Ἀγωνιζόμενος νὰ τὸ ὑπερβάλλῃ, ὁμοιάζει τὸν ἄπτιλον στρουθὸν τὸν πειρώμενον νὰ προσπελάσῃ τὰ ἀπώτατα ὕψη τῶν αἰθέρων, ἢ τὸν κοιλίαν, τὸν ἀπὸ τοῦ βᾶθους τοῦ εὐθραύστου ὀστρακιδίου του, διανοούμενον ν' ἀνέλθῃ ἔρπων τὰς εἰς τὴν ὀμίχλην

ἀπροσίτων ὁρέων καλυπτομένης παρθένους καὶ ἀβή-
τους κορυφάς. Κοιλίας, στρουθός ἀπτήν εἶναι ὁ
βροτός. Διὰ τὴν πεπερασμένην ἀνθρωπίνην γνῶσιν,
εἶναι μέγα ὅ,τι κατώρθωσε νὰ διαγνώσῃ καὶ νὰ
μαντεύσῃ ὁ θνητός, ὑπὸ τῆς πυξίδος τοῦ Νοῦ καθο-
δηγούμενος. Φαντάζεσαι, ὅτι ἡ περιορισμένη τοῦ
ἀνθρώπου ἀντίληψις ἡδύνατο, ἄνευ παραχωρήσεως
ὑπερτέρας, νὰ συλλάβῃ καὶ νὰ ἐκτελέσῃ γήινους καὶ
ἐνάστρους κατακτήσεις, θαυμασίας ἐν τῇ σφαίρᾳ
αὐτῶν; Καὶ διότι εἰς τὴν ἐρευνητικὴν τόλμην τοῦ
ἀνθρωπίνου πνεύματος τίθεται φραγμὸς ἀνυπέρ-
βλητος, διότι εἰς τὸν γήινον ὀφθαλμὸν του, καὶ εἰς
τοῦ πνεύματός του τὸν ἀμβλὺν ὀφθαλμὸν παρεντί-
θεται ὁ καλύπτων τῆς περαιτέρω γνώσεως τὰ μυ-
στήρια ἀδιαπέραστος πέπλος, δύναται, ἢ δικαιοῦ-
ται νὰ ἀποβαίῃ θρασύτερος ὁ ἄνθρωπος, ἐπανα-
στάτης κατὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς Δυνάμεως καὶ τοῦ
Νοῦ, ὃν ἐπικρίνει: πολλάκις, διότι ἀδυνατεῖ νὰ εἰσδύσῃ
εἰς τὰ βάθη τῆς προνοίας καὶ σοφίας Αὐτοῦ; Ἴνα
ἀνδρωθῇ τις πρέπει νὰ διέλθῃ ἀλλεπάλληλα στάδια
ζωῆς. Οὐδεὶς ἐγεννήθη τὸν νοῦν ὠριμος, τὴν ἡλι-
κίαν ἀκμῆς. Βρεφικὴν ἡλικίαν διανύουσι τῆς γῆς
οἱ θνητοὶ κάτοικοι. Θὰ ἔλθῃ ὁ χρόνος τῆς ἀκμῆς·
ἀλλ' εἶναι μακρὰν. Καὶ ἡ γνῶσις, καὶ τῆς σοφίας
τὸ φῶς δὲν ὠρισταὶ νὰ φωτίσῃ τοὺς γήινους κευθμῶ-
νας, καὶ τὰ ἔντομα τὰ διαιωόμενα ἐν αὐτοῖς. Ἄλ-
λαχοῦ, εἰς ἄλλας σφαίρας ἀνατέλλει. Ἀγών, δοκι-
μασία, καθαρσις, καὶ ὁ τὴν γήινην δρᾶσιν τερμα-
τίζων θάνατος εἶναι παρασκευαστικὰ μέσα πρὸς τὴν
λέπτυνσιν τοῦ πνεύματος, τὴν ἔξαρσιν αὐτοῦ πρὸς
τὸ Θεῖον, τὴν βαθμιαίαν δύναμιν καὶ ἰκανότητα νὰ
θεωρήσῃ τὴν Ἀρχὴν, τὴν αἰδίον Ἀρχὴν ἐξ ἧς τὰ
πάντα ἀπορρέουσι. Δύνασαι, ἔνσαρκος καὶ ἐνώματος,
νὰ βιώσῃς ἀδιάφθορος ἐντὸς κρατῆρος ἡρασιστείου;
Καὶ τί εἶναι γήινος ἡρασιστεϊώδης κρατῆρ, ἀπέναντι
τοῦ κεντρικοῦ πυρός, τοῦ θερμαίνοντος καὶ ζωογο-
νοῦντος τὴν κτίσιν σύμπασαν; Καὶ τοῦτο, τὸ πῦρ
τοῦτο, τὴν Δύναμιν, τὸ Ἀὔλον, ὁ σκώληξ σὺ θέλεις
νὰ ἀτενίσῃς ἀπτόητος, νὰ ἐρευνησῃς, νὰ σχολιάσῃς!

*

Ὅταν, ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς κόρης, πρὸς ὃ
εὐθέως ἔβλεπον ἀκούων αὐτῆς, ἀνήγειρα τὴν κεφα-
λὴν θεωρῶν ἄνω, ἐξέβηλον ἰσχυρὰν καὶ παρατετα-
μένην κραυγὴν. Οὐτε φρίκη, οὔτε ἄλλο τι ἀνθρώ-
πινον αἰσθημα εἶχον κινήσει τὴν γλώσσάν μου. Ἐνη-
πένισα ἔκπαγλον κάλλος, ἀνεκδιήγητον, ἀπροσπέ-
λαστον εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀκατανόη-
τον διὰ τὴν ἀντίληψίν του, ὑπέρτερον πάσης παρα-
θέσεως ἢ συγκρίσεως. Ταῦτοχρόνως αἰσθημα εὐ-
δαιμονίας ἀρρήτου ἐνεσαρκώθη ἐν ἐμοί. Ἐμέθυον
ἀλλ' ἡ ἐμὴ μέθη δὲν εἶχέ τι τὸ ἀνθρώπινον. Ἦτο
ψυχῆς γαλήνη, ἣν δὲν δύναμαι νὰ περιγράψω, καί-
τοι τὴν ἡσθάνομην πλήρη. Ἦμην εὐδαίμων ὁδὸν
ἐπόθουν πλέον. Τὸ τέρμα τῶν ἀνθρωπίνων ἐλπίδων
μοὶ ἐφαίνετο ὅτι τὸ εἶχον ἤδη ἐγγίσει. Εὐρύς, ἀδια-
τάρακτος ἠνοιόγετο πρὸ ἐμοῦ ὁ λιμὴν, πρὸς ὃν ἡσυ-
χος ἐφέρετο ἤδη ἡ ἐν τῷ βίῳ χειμασθεῖσα ὀλκάς.
Ὀνειρα, ἰνδάλματα, ἐμπνεύσεις, ποιήσεως συλλή-
ψεις, φαντασίας ἐξημμένης κατασκευάσματα, τὰ

αιθεριώτερα ἰδανικά, τὰ ἰδανικώτερα πλάσματα,
αἱ μᾶλλον ἰδεώδεις φαντασίαι αἱ πρὸς οὐδὲν τὸ γήι-
νον κοινωνοῦσαι, τὰ πάντα ἐφαίνοντο λαμβάνοντα
ὑπαρκτὴν ὑπόστασιν ἐν ἐμοί. Τὸ ἔβλεπον, τὸ ἡσθα-
νόμην καταφανῶς. Εἰς τὰς ἐμὰς φλέβας δὲν ἔρρεεν
αἷμα. Διαφανής, σελαγιζούσα οὐσία, θείας προελεύ-
σεως, ἐπλήρου τὰς ἀρτηρίας μου, καὶ ὑπὸ τὴν κυ-
κλοφορίαν αὐτῆς ἡ σὰρξ ἐξεδύετο οἶονεὶ τὴν θνητὴν
φύσιν τῆς. Φῶς ὑπέρτερον καὶ γλυκύ, ἄπλετον, μυ-
ριοπλασίως ἀκτινοβόλον ἢ τὸ ἡλιακὸν ἐπεχύθη εἰς
τοὺς ὀφθαλμούς μου. Ἄνεσις, χαρὰ, μακαριότης
πλήρης καὶ ἀδιατάρακτος ἐπεφοίτησεν ἐπ' ἐμέ.
— Ποῦ εἴμεθα; ποῦ με φέρεις; εἶπον πρὸς τὴν ἀε-
ρώδη συνοδόν. Τί εἶναι τὰ αἰσθήματα, ἄτινα πλη-
ροῦσι τὴν ψυχὴν μου; Διατί ποτέ, οὐδέποτε, εἰς
οὐδεμίαν εὐτυχῆ περίπτωσιν, εἰς οὐδεμίαν ἡδονικὴν
μέθην, εἰς οὐδεμίαν ἰδανικὴν ἀπόλαυσιν, εἰς οὐδένα
ὑψιπετέστερον καὶ ἀγνότερον βεμβασμόν, εἰς οὐδε-
μίαν ἔξαρσιν, οὐδὲ τὴν τολμηροτάτην, οὐδὲ τὴν μᾶλ-
λον αἰθερίαν διατί νὰ μὴ αἰσθανθῶ ἐπὶ τῆς γῆς, ὅ,τι
τόσον ἠρέμως, τόσον βαθέως, τόσον πλήρως καὶ μα-
καρίως αἰσθάνομαι ἤδη; Τίνες εἶναι οἱ ὑπερφυεῖς
οὗτοι κόσμοι, περὶ τῆς ἁρμονίας καὶ καλλονῆς τῶν
ὁποίων οὐδεμίαν εἶχον ἰδέαν ἐν τῇ γῇ; Καὶ τὸ φῶς
τοῦτο, τὸ καταυγάζον τὰς σφαίρας αὐτάς, τὸ τόσον
διάφορον τοῦ ἡλίου, τὸ ἐγγύον ζώην ἄλλην εἰς τὴν
καρδίαν, ἔλκον πρὸς κέντρον ἕτερον, συγγενέστερον,
πλειότερον φίλον, τὴν ψυχὴν; Δὲν ἐρθάσαμεν ἐτι.
Πόρρωθεν, πολὺ πόρρωθεν διοπτρεύω τὰς οὐρανίας
ταύτας δυνάμεις· καὶ ἤδη αἰσθάνομαι ὅτι ἤλλαξα,
ὅτι δὲν εἶμαι οἶος ἤμην. Πόθος ἀκατάσχετος με ἔλ-
κει ἐκεῖ. Διατί; Τί κοινόν μεταξὺ τῆς γῆς, τῆς εἰς
γῆν λυθυσομένης, τί κοινόν μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τῶν
κόσμων τούτων; Κοινωνῶ ἄρα γε αὐτῶν; Θὰ δυ-
νηθῶ νὰ τοὺς ἴδω ἐγγύς; Νὰ κατοικήσω ἐκεῖ, ξένος
πρὸς τὴν ὕλην καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς; Νὰ ἀφιερωθῶ
εἰς τὴν θεῖαν θεωρίαν, καθαρὸς τὴν ψυχὴν, διαυγής
τὴν διάνοιαν, ὅζυς τὸ ὄμμα, γαλιλαιαὸς τὴν συνεί-
δησιν, λύων τὴν γλώσσαν εἰς εὐσεβῆ φωνὴν θαυμα-
σμοῦ καὶ λατρείας τοῦ Φωτός, ὅπερ ἀθάνατον καὶ
ἄδρὸν ἀκτινοβολεῖ ἀνεσπέρως ἐκεῖ; — Καὶ τί βλέ-
πεις; εἶπεν εἰς ἐμέ ἡ ἐναέριος ὀδηγός μου. Τί εἶδες;
Ἐὰν ἤδη θαυμάζῃς καὶ κατανύσσεσαι, τονίζων τὴν
φωνὴν σου εἰς αἶνον, τί θὰ πράξῃς ἐὰν ἴδῃς ἐγγύτε-
ρον τὸ φῶς, ἐὰν θεωρήσῃς, ἐὰν εἰσέλθῃς εἰς τοὺς κύ-
κλους ἐκείνους, οὓς πόρρωθεν μόνον καὶ ἀτελέστατα
δίδεται σοὶ ἤδη νὰ ἀτενίσῃς; Ἀλλὰ δὲν θὰ εἰσέλ-
θῃς. Ἡ ὁδός, ἡ ἄγουσα εἰς τοὺς κόσμους τούτους,
διέρχεται διὰ τοῦ τάφου. Σκοτεινῆ φαινομενικῶς,
αὐγάζει ὅμως ἀκτινοβόλος. Ἀλλ' ὁ θάνατος δὲν
δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἀθανασίαν. Ἐν σοὶ δὲν
ἐλύθησαν ἐτι τοῦ θανάτου τὰ σπέρματα. Ὁ ὀφθαλ-
μός σου δὲν δύναται νὰ θεωρήσῃ, οὔτε νὰ ὑποστῇ τὸ
σέλας τοιαύτης ἀκτινοβολίας. Ὁ νοῦς σου δὲν ἐρω-
τίσθη ὑπὸ τῆς θείας ἀκτίνος, καὶ, νήπιός, δὲν δύναται
ν' ἀντιληφθῇ τοῦ μεγάλειου καὶ τοῦ ὕψους τῶν κό-
σμων, οὓς θεωρεῖς. — Τότε, διατί μ' ἔφερας ἐδῶ, διατί
μοὶ ἐπέδειξας ὅ,τι δὲν δύνασαι νὰ μοὶ δώσῃς; εἶπον
μετὰ πικρίας εἰς τὴν κόρην. Σὲ θεωρῶ δαίμονα ἀγα-
θόν. Μήπως δὲν εἶσαι; Μήπως τέρπεσαι εἰς τὴν

ἀλγηδόνα τοῦ θύματος, ἢ μὴ ἐπέδειξάς μοι τὸ κάλλος τοιοῦτου φωτός, ὅπως μοι καταστήσης χαίρεκάκως βαθύτερον τὸ γήινον σκότος; — Ἡ διόπτεισις κόσμων ἄλλων, ξένων πρὸς τὸν ἰδικόν σου, ἐνόμιζον ὅτι δὲν θὰ σὲ δυσηρέσσει, ἀπήντησεν ἡ ξεναγός μου. Ἦτο χάρις τοῦτο, καὶ τὴν χάριν ταύτην ἀμείβεις διὰ πικρίας. Ἄ! γένος ἀγνωμονέστατον τῶν θνητῶν! Μὲ τὰ ἀτελεῖ καὶ ἀνίσχυρα τοῦ πνεύματός σου ἐλατήρια κρίνεις τὰ πάντα, καὶ ἀγνοεῖς τὰς αἰτίας δι' ὧν τὰ πάντα διέπονται εἰς τὸν μικροσκοπικόν κόσμον σου, καὶ διεπόμενα πανσόφως προορίζονται εἰς τέλος ἀγαθόν. Εἰς τὸ φῶς ἐκεῖνο, τὸ πόρρωθεν σελαγίζον, δὲν δύνασαι ν' ἀνθέξῃς. Εἶσαι φθαρτός. Ἄνελθε διὰ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ἀθανασίαν, ἀπόβαλε τὴν ὕλην, ἀγνισον τὴν ψυχὴν, γενοῦ πνεῦμα, πνεῦμα ἰκανόν ν' ἀνέλθῃ πρὸς τὴν Ἀρχὴν ἀφ' ἧς ἐξεπορεύθη, καὶ τοῦ πνεύματος τότε ὁ ὀφθαλμὸς θὰ δυνηθῇ νὰ ἐνατενίσῃ πρὸς τὰς φωτονεφέλας ἐκεῖνας, τὰς ἀπροσπελάστους εἰς τὴν ὕλην, εἰς τοὺς ῥύπους αὐτῆς, εἰς τὰς ἀτελείας καὶ ἀθλιότητάς της. Μὴ λησμόνει τὴν καταγωγὴν σου. Εἶσαι γήινος. Διατί εἶσαι, διατί δουλεύεις ἐκεῖ, διατί πάσχεις, διατί δὲν δύνασαι νὰ κατανοήσῃς τὰς ἀντιθέσεις πάσας τοῦ κόσμου, τὰ αἰνίγματα ὅλα τοῦ θανάτου καὶ τῆς ζωῆς, τῶν ἀγαθῶν τὴν κακοδαιμονίαν, τῶν κακῶν τὴν φαινομένην εὐτυχίαν, τόσα ἄλλα μυστήρια καὶ προβλήματα ἀκατανόητα καὶ ἀνεξήγητα ἐκτυλισσόμενα ἐν τῷ σταδίῳ τοῦ βίου, δὲν δύνασαι ἤδη νὰ μάθῃς. Ὅταν ὁ χρόνος τοῦ ἀγνισμοῦ ἐπιστῇ, θὰ φωτισθῇ τότε ὁ νοῦς σου. Εἰσέτι ὁμως δὲν ἐπέστη. Ἀπὸ τῆς καθαιρούσης χολάνης τοῦ θανάτου δὲν διῆλθε τὸ σῶμά σου, οὔτε τὸ πεπερασμένον τῆς διανοίας σου συνεπλήρωσε τῆς γνώσεως ἡ θεία ἀκτίς. Εἰσέτι διὰ τοῦ θανάτου δὲν ἀνέζησας εἰς τὴν ζωὴν, τὴν ἀληθῆ καὶ ἀθάνατον ζωὴν, εἶπεν ἡ κόρη.

*

Ἐνθουσιώδης πρὸ τοῦ θεοῦ ἐκείνου φωτός, ἐστράφη ἐγγνωμόνως πρὸς τὴν συνοδὸν μου. — Τίς εἶσαι; τῆ εἶπον. Ἄνευ σοῦ, σκόληξ χαμαιζήλος, θὰ εἶρπον εἰς τὸν πηλὸν τῆς γῆς, ὕλη εἰς τὴν ὕλην, ἀδυνατῶν νὰ ἀρθῶ ἄχρι τοῦ θεοῦ τούτου ὕψους, ἔνθα σὺ μὲ ἀνήγαγας. Σὲ ἐγγνωμόνῳ, εἶπον. Ἀλλὰ τίς εἶσαι; Εἶπέ μοι τὸ ὄνομά σου; Εἶπέ μοι τὴν καταγωγὴν σου; Δειξόν μοι τὴν πατρίδα σου; — Ἄντι νὰ ἐγγνωμόνης ἐμέ, ἐγγνωμόνει μᾶλλον τὴν Ὑπεράτην Δύναμιν, εἰς ἣν καὶ ἐγὼ, καὶ οἱ κόσμοι οὗτοι, οὗς θεωρεῖς καὶ θαυμάζεις, ὀφείλουσι τὴν ἀρχὴν των, ἀπήντησε. — Ναί, εἶπον εἰς τὴν κόρην. Ἐγγνωμόνησα καὶ ἐγγνωμόνῳ τὸν Δημιουργόν τοῦτον, τὸν Πάνσοφον καὶ Ἀγαθώτατον, Ὅστινος αἰσθάνομαι ἐν ἐμοὶ τὴν πνοὴν καὶ τὴν χειρά. Ἀλλὰ σὺ τίς εἶσαι; Πῶς καλεῖσαι; Ποῖαν ἔχεις ἀποστολήν, ποῖαν δύναμιν; εἶπον εἰς τὴν κόρην. — Ἀποκάλει με ἀπλῶς Ψυχὴν, εἶπεν ἡ σεμνοπρεπῆς παρθένος. Ἀφοῦ ἐπέμεινας νὰ διακρίνης καὶ ἐμέ, δι' ὀνόματός τινος, λάβε τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς Ψυχῆς ὡς γνώρισμα καὶ ὄνομά μου. Ποία ἡ ἀποστολή μου, ποία ἡ πατρίς μου, ποῖαι αἱ ιδιότητές μου, ἐπανέλαβεν ἡ Ψυχὴ, πόθεν ἦλθον, ποῦ πηγαίνω, ποῦ θὰ καταλήξω, τοῦτο δὲν

εἶδόνθαι εἰς σέ, θνητὸν καὶ πεπερασμένον, νὰ κατανοήσῃς πλήρως. Φωτεινοτάτην καὶ εὐγενεστάτην ἔγω τὴν πατρίδα. Ἀπὸ πηγῆς αἰωνίου ζωῆς ἐξεπορεύθη. Ὁ Θάνατος, ὁ Χρόνος, ὁ καταστρεπτικὸς οὗτος διττός σύνδεσμος παντός κτίσματος γήινου, οὐδεμίαν ἐπ' ἐμοῦ ἔχουσιν ἐπιρροήν. Ἡ αἰωνιότης εἶναι μὴδὲν ἀπέναντι τῆς Δυνάμεως, ἀφ' ἧς ἐξῆλθον, καὶ πρὸς ἣν τείνω νὰ ἐνωθῶ. Πρὶν ἢ ὁμως προσπελάσω πρὸς τὸ Ὑπέρτατον Ἀγαθόν, ζωογονῶ ἐγὼ καὶ φωτίζω, ἐκ ζωογόνου καὶ φωτεινῆς ἐστίας ἐκπορευόμενη, τὴν φθαρτὴν ὕλην, ἐφ' ἧς κυριαρχεῖ ὁ Θάνατος καὶ ἡ Καταστροφή. Θνητέ, εἶπεν ἡ Ψυχὴ, ὅσον καὶ ἂν ἐνεφυσήθῃ ἐν σοὶ πνεῦμα ζωοποιόν, μέμνησο ὅτι τοῦ πνεύματός σου τοῦτου διεγράφησαν στενωτάτα ὄρια· καὶ ὅπως ὁ γήινος ὀφθαλμὸς σου δὲν θ' ἀντεῖχε ἐνατενίζων τὸ φῶς τῆς κεντρικῆς ἐστίας, ἀφ' ἧς πηγάζει ἡ ζωὴ καὶ ἡ γνώσις, οὔτω καὶ ὁ νοῦς σου, ἐντὸς σαρκὸς φθαρτῆς ἐγκλεισμένος, ἀδυνατεῖ νὰ κατανοήσῃ μυστήρια, ἄτιμα τὸ Ὑπέρτατον Ἀγαθόν ἠυδόκησε νὰ τηρήσῃ εἰσέτι ἀπόκρυφα. Ἐλθέ. Ἀγωνεῖν πρὸς τὴν γῆν. Εἶσαι κάτοικος αὐτῆς. Τὰ δεσμὰ σου δὲν συνετριβήσαν ἐτι, καὶ ἡ ὕλη ἐπᾶνελθε εἰς τὴν ὕλην, εἶπεν αὐστηρῶς πῶς ἡ Ψυχὴ.

*

Μόλις ἐπρόφρασα νὰ ἐνατενίσω εἰσέτι τὸ ἐξαίσιον ἐκεῖνο στερέωμα. Οἴμοι! Ἡ Ψυχὴ, συνέχουσά με πάντοτε ἠπίως, ἤρξατο κατερχομένη, σύρουσα καὶ ἐμέ. Αὐτοστιγμῆ ἀπώλεσα τὴν θεωρίαν τῶν ὑπερφουῶν ἐκείνων κόσμων. Ἦδη, κατερχόμενοι, ἐσχίζομεν βιαϊότερον τὸ ἀχανές. Ἐνόμιζε τις, ὅτι μᾶς ἔλκει πρὸς ἑαυτὴν ἡ γῆ, μᾶς θέλει, μᾶς ἐπιζητεῖ. Μετ' ὀλίγον, ἀσθήρικτον, ἀθμελιώτον, ὑπὸ φωτός ἀσθενοῦς φωτιζόμενον, προσέβλεψα σῶμά τι κυλιόμενον εἰς τὸ χάος. Ἦτο ἡ Γῆ. Θεέ! Πόσον ἦτο πενιχρὰ· πόσον πτωχὴ καὶ ὑποτετιμημένη, πόσον διάφορος ἡ σφαῖρά μας, ἀπὸ τὰς ἄλλας ἐκεῖνας τὰς ἀστραπηθόλους ἀστίας εἶχον θεωρήσει! Πορῶς σχίζοντες τὰς ἀποστάσεις ἐγενόμεθα, ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν, ἐγγύτεροι πρὸς τὴν Γῆν, τὴν ὑλικὴν ταύτην πατρίδα μας, ἀφ' ἧς τόσον φοβούμεθα ν' ἀποχωρισθῶμεν. Ἦδη ἐθεώρουν τοὺς ὄγκους τῶν ὠκεανῶν βρέχοντας τὰς πολυσχιδεῖς ἠπείρους, καὶ ταύτας πυργούμενας, ἀπὸ τῶν σπλάγγων τῶν θαλασσῶν, εἰς πολυκόρυφα ὄρη οἰμιχλωδῆ καὶ χιονοσκεπῆ. Ἄλλ' ὁ νοῦς, ἀλλ' ὁ ὀφθαλμὸς, ἀπὸ ἀναμνήσεως ἄλλης ἐκπληκτικῆς καὶ ὑπερφουῦς τρεφόμενος, οὐδεμίαν φωνὴν φόβου ἢ θαυμασμοῦ, οὐδὲν οἰονδήποτε ἐπιφώνημα ἀνεῖρην εἰς τὸ θέαμα ἐκεῖνο. — Ἡ Γῆ, ἡ Γῆ σου, ἦν τόσον ἀγαπᾶς, ἰδοῦ τὴν, μοι εἶπεν ἡ Ψυχὴ. Ποῦ θέλεις νὰ σὲ φέρω; μοι προσέθηκε. — Εἰς τὸ Δαβαλαγρί, ἀπήντησα. Εἰς τὴν ἀροσάτην τῶν Ἰμαλαίων κορυφῆν, εἰς τὸ ὑψηλότατον σημεῖον τοῦ γήινου κόσμου, ἐκεῖ φέρε με, εἶπον εἰς τὴν Ψυχὴν. Ταχύτεροι διεσχιζόμεν ἤδη, ἐν ὄξει συριγμῶ, τοὺς ἀνέμους. Ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν ἠπλοῦτο χάος, καὶ κάτω, εἰς τὰ ἀπώτατα βᾶθη, ὅπου βίαοι ἐμυκῶντο οἱ ἀνεμοὶ καὶ αἱ θυελλαι, ἔχαινον βέραθρα σκοτεινά, καὶ ἔρημοι ἠπείρων

καὶ θαλασσῶν. — Εἴμεθα ἤδη μακράν: ἠρώτησα τὴν Ψυχὴν. Καὶ αὕτη, μὲ ἤρεμον φωνήν. — Ὁ χρόνος καὶ αἱ ἀποστάσεις, μοὶ εἶπεν, οὐδὲν δύνανται, οὐδὲν ἰσχύουσιν. Βῆμα ἔν εἶναι δι' ἡμᾶς ἢ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄχρι τοῦ ἑτέρου πόλου ἕκτασις. Καὶ τῶν ἀνέμων ταχύτεροι δυνάμεθα νὰ ὤμεν· καὶ τῆς θυέλλης ὀρηκτικώτεροι, καὶ τοῦ κεραυνοῦ ραγδαιότεροι καὶ ὀξύτεροι. Ἡ Ἀρχή, ἐξ ἧς ἐκπορεύομαι, καὶ ἧς εἶμι ὄργανον, ἐδημιούργησε τοὺς κόσμους καὶ τὰ στοιχεῖά των. Αὕτη δαμάζει, αὕτη διέπει τὸ Σύμπαν, εἰς σκοπὸν καὶ τέλος ρητὸν ὀρίζουσα τὰς δυνάμεις ταύτας τῆς Φύσεως, τὰς ἐκπληττούσας τὸν ἄνθρωπον, εἶπεν ἡ Ψυχὴ.

*

Μετ' ὀλίγον ἔστημεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἀτελευτήτου ὄροσειράς. Γήινον τότε θέαμα ἀνυπέροβητον ἐξετυλίχθη μεγαλοπρεπῶς πρὸ ἐμοῦ. Ἐμπροσθεν καὶ ὀπισθεν ἡμῶν, ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ ἀριστερῶν ἠπλοῦντο ὑπὸ τοὺς πόδας μου ὄρη ὑψηλά, κοιλᾶδες, φάραγγες, δάση, ὑδάτων πηγαί, πεδιάδες, ποταμοί, ἔρημοι, λίμναι, λειμῶνες. Ἐκείθεν τῶν ξηρῶν, ἀτελευτήτος ἐξετείνετο ὁ Ὠκεανός. Ἡ φύσις πᾶσα, ἐν παντὶ τῷ ποικίλῳ αὐτῆς μεγαλεῖῳ καὶ θελγήτῳ, ἐπεδείκνυεν, ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ καὶ χρόνῳ, τὴν καλλονὴν αὐτῆς, ἐφήμερον φεῦ! πεπωμένην νὰ μαραινθῇ ὑπὸ τὴν χεῖρα τοῦ θανάτου, τοῦ μόνου ἀληθοῦς κυριάρχου τῆς Γῆς. Εἰς τὰ ὑψηλὰ ἐκεῖνα, τὰ ἀδιαλείπτως ὑπὸ χιόνας σκεπόμενα, ὑπὸ τυφῶνων, θυελλῶν καὶ ἀνέμων μαστιζόμενα, ὑπὸ φυγᾶδων νεφελῶν ὀμιχλωδῶν στεφόμενα, ὑπὸ ὑετῶν καὶ ὀμβρῶν ραγδαίων ποντιζόμενα, ὅπου οὐδεμία βλάστησις κρατεῖ, οὐδεμία ζωὴ ὑπάρχει, οὐδὲ δύναται νὰ ὑπάρξῃ, οὐδεὶς ἦχος, ἐκτὸς τῆς μεγασθενοῦς φωνῆς τῶν στοιχείων, ἀκούεται. Οὐδέποτε ποῦς ἀνθρώπου ἐπάτησεν ἐκεῖ. Παρθένος εἶναι ἡ κορυφή.

[Ἐπεται τὸ τέλος]

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

Ἡ Μικρὰ Κόμησσα

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΟΚΤΑΒΙΟΥ ΦΕΓΙΕ

ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ Ε. Δ. ΡΟΪΔΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Η'.

10 Οκτωβρίου ἐκ τῆς Μοῦσῆς τοῦ Ροξέλ.

Ἴδου πάλιν ἐγὼ εἰς τὸ κελλῖον μου, ἐκ τοῦ ὁποίου δὲν ἔπρεπε ποτὲ νὰ ἐξέλθω. Οὐδέποτε περιέκλεισαν οἱ τέσσαρες οὗτοι ψυχροὶ τοῖχοι ταραχὴν καὶ ἀθλιότητα μεγαλειότεραν τῆς ἰδικῆς μου! Δὲν θέλω νὰ καταρασθῶ τὸ ἀνθρώπινον λογικόν, τὴν φρόνησιν καὶ τὴν φιλοσοφίαν, ἀφοῦ οὐδὲν τούτων εὐγενέστερον ἔχομεν ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀλλὰ καὶ πόσον τὰ εὐρίσκω μικρὰ καὶ ἀνεπαρκῆ νὰ δώσουν εἰς τὴν ψυχὴν μας γαλήνην καὶ ἡσυχίαν! Ἀλλ' ἀκούσε τὴν συνέχειαν τῆς οἰκτρᾶς μου ἱστορίας.

Χθές, χάρις εἰς τὴν πρόνοιαν τῆς κυρίας Μαλουέ,

*Ἴδε σελ. 148

ἔμεινα μόνος εἰς τὸν πύργον καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Περὶ τὸ μεσονύκτιον ἤκουσα ἐπιστρεφούσας τὰς ἀμάξας καὶ μετ' ὀλίγον ἐπεκράτησε βαθεῖα σιωπὴ καὶ ἡσυχία, μέχρις οὐ περὶ τὴν τρίτην ὥραν τῆς πρωίας ἐξηγέρθη τῆς πυρετώδους νάρκης, ἧτις ἀπὸ τινῶν νυκτῶν ἀντικαθίστῃ τὸν ὕπνον μου, ὑπὸ τοῦ τριγμοῦ θύρας ἀνοιγομένης καὶ ἔπειτα κλειομένης εἰς τὴν αὐλὴν μετὰ πολλῆς προφυλάξεως. Ἄγνοῶ διὰ τίνας παραδόξου καὶ αἰφνιδίου συνδυασμοῦ ἰδεῶν τὸ τοιοῦτον συνηθέστατον γεγονός ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν καὶ ἐτάραξε τὰς φρένας μου. Ἀναπηδήσας ἐκ τῆς ἑδρας ἐφ' ἧς ἀνεπαυόμην ἐπλησίασα εἰς τὸ παράθυρον καὶ εἶδα ἄνδρα ἀποχωροῦντα μὲ λαθραῖον βῆμα πρὸς τὴν δενδροστοιχίαν. Ἀμέσως ἐνόησα ὅτι ἡ θύρα διὰ τῆς ὁποίας εἶχεν ἐξέλθει ἦτο ἡ τῆς πτέρυγος τοῦ πύργου τῆς παρακειμένης τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ περιεχοῦσης τὰ εἰς τοὺς ξενιζομένους προσωρισμένα δωμάτια. Ταῦτα ὅμως ἦσαν κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην πάντα ἀκατοίκητα, ἐκτὸς μόνον ἂν εἶχε διανυκτερεύσει εἰς τὸν πύργον καὶ τὸν συνῆθη αὐτῆς κοιτῶνα ἡ κυρία Πάλμα.

Ἐννοεῖς ἤδη ὁποία ἐπεφοίτησεν εἰς τὸν νοῦν μου ἀλλόκοτος ἰδέα, ἣν ὅτε μὲν ἀπώθουν ὡς ἀβάσιμον καὶ μωρὰν, ὅτε δὲ ὑπερισχυοῦσης τῆς ἐκ τῆς πείρας τοῦ κόσμου ἀπαισιοδοξίας ἐθεώρουν ὡς πιθανὴν καὶ κυνικωτάτην τοῦ μυθιστορήματός μου λύσιν. Ἡ αὐτὴ μὲ κατέλαβεν ὑπὸ τοιαύτης βασιανίζομενον ἀγωνίας, συναρμολογοῦντα τὰς ἀναμνήσεις μου, καὶ σταθμίζοντα μετὰ παιδαριώδους ἐπιμονῆς τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας, αἰτινες ἠδύναντο νὰ ἐπιρρῶσωσιν ἢ νὰ διαλύσωσι τὰς ὑποψίας μου. Ἡ ὑπερβολὴ τοῦ καμάτου μοὶ ἐδωροφόρησεν ἐπὶ τέλους δῖον ὕπνον, μετ' ὃν ἠγέρθη κατὰ τι φρονιμώτερος. Ἀδύνατον μοὶ ἦτο ν' ἀμφιβάλλω ἐπὶ στιγμὴν περὶ τῆς πραγματικότητος τῆς νυκτερινῆς ὄπτασις μου, ἔκλινα ὅμως νὰ πιστεύσω ὅτι ἀπέδωκα εἰς αὐτὴν σημασίαν ἣν δὲν εἶχε. Καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅμως, καθ' ἣν θ' ἀπεδεικνύοντο βásiμα τὰ χειρότερά μου προαισθήματα, εἶχα μὲν ἀφορμὴν νὰ θρηνήσω ἐπὶ τῷ λυπηρῷ τούτῳ δείγματι τῆς γυναικείας κουρότητος καὶ παλιμβουλίας, οὐδὲν ὅμως μετὰ τὰ διατρέξαντα δικαίωμα νὰ θεωρήσω ἑμαυτὸν ὡς προσβεβλημένον ἢ δὲ στοιχειώδης ἀξιοπρέπεια μοὶ ἐπέβαλλεν ἐπιτακτικῶς τὴν ἀδιαφορίαν ἢ τοῦλάχιστον τὴν ὑπόκρισιν τοιαύτης. Ἄν ἡ κυρία Πάλμα ἐνόμισεν ὅτι ἐτιμῶρει οὕτω τὴν ἄρνησίν μου, δὲν ἔπρεπε νὰ ἐννόησῃ ἐκ τῆς συμπεριφορᾶς μου τὴν πλήρη τῆς τοιαύτης ἐκδικήσεως ἐπιτυχίαν, ἠλπίζα δὲ ὅτι μετὰ τὴν ἀναχώρησίν μου ὁ χωρισμὸς καὶ ὁ χρόνος ἤθελαν πράναι βαθυμῆδον τὴν δριμύτητα τῆς πληγῆς μου. Καταβάς εἰς τὴν αἴθουσαν περὶ τὴν δεκάτην καὶ ἡμίσειαν, κατὰ τὸ σῆμα, εὔρον ἐν αὐτῇ τὴν κυρίαν Πάλμα, ἧτις εἶχε διανυκτερεύσει τῷ ὄντι εἰς τὸν πύργον. Ἡ θεὰ ὅμως αὐτῆς ἡσύχως διαλεγομένης καὶ τὸ γλυκὺ μειδίαμα, δι' οὐ μ' ἐκαλημέρισε, διεσκέδασαν ἐν ἀκαρεῖ πᾶσαι ὑποψίαι καὶ ἠλάφρωσαν τὸ στήθος μου ἀπὸ τοῦ πιεζόντος αὐτὸ ἀφορήτου βάρους. Ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ πρόσθετον βάσανον τοσοῦτον ἐπαχθῆ, ἦτο ἀνακουφίσις οὕτω μεγάλη, ὥστε ὁ συνήθης πόνος μου μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς